

10.6.2019

EOAK/5823/2018

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juho Martikainen

ASIANAJAJAN PÄÄSY TAPAAMAAN VANKIA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Keravan vankilan menettelyä asiamiestapaamisen järjestämisessä. Kantelun mukaan kantelija oli mennyt tapaamaan asiakastaan Keravan vankilaan maanantaina 5.11.2018. Tarkoitus oli ollut valmistautua seuraavalla viikolla olevaan oikeudenkäyntiin.

Kantelijaa ei kuitenkaan ollut päästetty tapaamaan asiakasta, koska hän ei ollut sopinut tapaamisesta etukäteen. Henkilökunta oli ilmoittanut, että Keravan vankilassa asianajajan tulee varata tapaaminen etukäteen, eikä tästä johtajan antamasta määräyksestä jousteta. Kantelijaa oli ohjattu sopimaan tapaaminen uudelleen jonakin toisena päivänä soittamalla ja varaamalla aika.

Kantelun mukaan kantelija oli mennyt tapaamaan asiakasta kyseisenä päivänä, koska asiakkaalla ei tuolloin ollut toimintaa toisin kuin muina arkipäivinä ja viikonloppuna tapaamista ei ollut mahdollista järjestää. Kantelun mukaan asiakas oli ilmoittanut vankilassa tapaamisesta.

2 SELVITYS

- - -

3 RATKAISU

3.1 Saatu selvitys

Vankilan johtajan, apulaisjohtajan ja vartijan selvitysten perusteella Keravan vankilassa on käytäntönä, että asiamiesten on sovittava tapaamiset etukäteen. Näin vankilassa voidaan varmistaa, että vanki ei ole toiminnassa ja että tapaamista varten on tila vapaana. Vankilan valvomossa ei myöskään ole päätösvaltaista virkamiestä.

Apulaisjohtajan selvityksen mukaan hän oli kertonut näistä seikoista kantelijalle puhelimitse kantelijan ollessa vankilan portilla. Kantelijalle oli myös kerrottu, että vanki ei voi itse sopia tapaamista, vaan siitä päättää päätösvaltainen virkamies. Kantelijalle oli todettu, että kyseisenä ajankohtana tapaamista on mahdotonta järjestää. Kantelijaa oli ohjattu sopimaan uudesta tapaamisajasta sähköpostilla.

Aluekeskus katsoi lausunnossaan, ettei vankilan ohjeistus tapaamisen sopimisesta etukäteen ole virheellinen. Aluekeskuksen mielestä asiassa olisi kuitenkin ollut asianmukaista selvittää, onko tapaamisen järjestäminen mahdollista. Aluekeskus totesi käsityksensä, että asiamiestapaamisten järjestämisessä tulisi pyrkiä joustavuuteen ja järjestämään tapaaminen välittömästi, jos se vain käytännön järjestelyjen osalta on mahdollista.

3.2 Oikeusohjeet

Vankeuslain 13 luvun 1 §:n mukaan vangilla on oikeus tavata vieraita tapaamista varten varattuina aikoina niin usein kuin se vankilan järjestystä ja toimintaa haittaamatta on mahdollista siten kuin tässä luvussa säädetään. Tapaaminen voidaan sallia muulloinkin kuin tapaamista varten

varattuina aikoina, jos se on tarpeen vangin yhteyksien säilymiseksi tai muusta tärkeästä syystä. Luvun 6 §:ssä on erityissäännös asiamiehen tapaamisesta. Säännöksen mukaan vangille on varattava mahdollisuus tavata 12 luvun 4 §:ssä tarkoitettua asiamiestä muiden henkilöiden olematta läsnä. Lain esitöiden (HE 45/2014 s. 51) mukaan asiamiehen tapaamiset järjestettäisiin pääsääntöisesti virka-aikana. Tapaamista myönnettäessä olisi kuitenkin otettava huomioon asiamiehen arvio asian kiireellisyydestä.

Luvun 17 §:n mukaan asiamiehen tapaamisesta päättää toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Luvun 19 §:n mukaan Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö antaa tarkemmat määräykset tapaamisten järjestämisestä.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö on antanut määräyksen Tapaamisten järjestäminen (3/004/2016). Määräyksen mukaan vangin asianajaja ja tai muu oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ssä tarkoitettu oikeudenkäyntiasiamies tai -avustaja sekä viranomaiset sopivat vangin tapaamisesta vankilan virkamiesten kanssa ja nämä tapaamiset järjestetään pääsääntöisesti virka-aikana.

3.3 Kannanotto

Saadun selvityksen perusteella Keravan vankilassa on käytössä ohjeistus, jonka mukaan asiamiehen on oltava sähköpostitse etukäteen vankilaan yhteydessä tapaamisen järjestämiseksi.

Vankeuslaissa tai sen esitöissä ei ole todettu asiamiestapaamisen järjestämiseen liittyvästä menettelystä muuta kuin että tapaamiset järjestetään pääsääntöisesti virka-aikaan. Rikosseuraamuslaitoksen määräyksessä menettelystä on todettu, että asiamies sopii tapaamisen vankilan virkamiesten kanssa. Määräyksessä ei tarkemmin määritellä sitä, kuinka sopiminen tulee tehdä.

Mielestäni vankila voi ohjeistaa asiamiehiä olemaan sinne etukäteen yhteydessä tapaamisesta sopimiseksi. Tällainen menettely lienee tapaamisten sujuvuuden kannalta tarkoituksenmukaista niin asiamiehen, vankilan kuin vanginkin kannalta. Käsittäakseni ohjeistus ei kuitenkaan voi muodostaa kategorista estettä tapaamisen järjestämiselle, jos asiamies tulee vankilaan ilmoittamatta siitä etukäteen. Tapaamisen järjestämisen edellytyksiä tulee yksittäisessä tapauksessa arvioida vankeuslain ja sen nojalla annettujen säännösten perusteella.

On myös selvää, että vankilan päätösvaltainen virkamies päättää siitä, voidaanko asiamiehen tapaaminen järjestää. Vankeuslaissa edellytetään, että vangille on varattava mahdollisuus tavata asiamiestään, joten virkamiehen harkintavalta koskee lähinnä sen selvittämistä, onko kyseessä laissa tarkoitettu asiamies, ja sen arvioimista, milloin tapaaminen on käytännössä mahdollista järjestää. Vaikka päätöksentekijällä onkin harkintavaltaa tapaamisen ajankohdan suhteen, pitäisi vankilassa olla valmiudet järjestää asiamiestapaamiset etenkin virka-aikaan myös lyhyellä varoitusaajalla.

Saadun selvityksen perusteella vankila on noudattanut tapauksessa edellä mainittua ohjeistustaan. Tapauksessa ei ole lainkaan pyritty selvittämään, onko tapaaminen käytännössä järjestettävissä. Tapaamisen järjestämisestä on vankilan selvityksen perusteella kieltäytytty sen vuoksi, ettei kantelija ole ollut etukäteen yhteydessä vankilaan. Lisäksi kantelijaa on ohjeistettu olemaan sähköpostitse vankilaan yhteydessä toisen tapaamisajankohdan sopimiseksi.

Käsitykseni mukaan Keravan vankilan ei olisi tullut kieltäytyä asiamiestapaamisen järjestämisestä siksi, ettei kantelija ole ollut vankilan ohjeistuksen mukaisesti etukäteen yhteydessä vankilaan. Sen sijaan vankilan olisi tullut selvittää, onko tapaamisen järjestäminen mahdollista. Käytettävissäni olleen aineiston perusteella vaikuttaa siltä, ettei tosiasiallisia esteitä tapaamiselle

ole ollut. Ainakin vanki ja päätösvaltainen virkamies ovat olleet tavoitettavissa ja kantelija on ollut vankilan portilla virka-aikaan. Jos tapaamista ei kuitenkaan olisi voitu jonkin syyn vuoksi järjestää heti, kantelijan kanssa olisi tullut sopia siitä, milloin tapaamisen järjestäminen onnistuu.

Kiinnitän vastaisuuden varalle Keravan vankilan huomiota siihen, että asiamiestapaamiset tulee pyrkiä järjestämään joustavasti.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen asiamiestapaamisen järjestämisestä Keravan vankilan tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Keravan vankilalle.

Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni tiedoksi myös Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskukselle.